

CARLES PORTA / Escriptor, periodista i productor

Mirall de la realitat

Carles Porta és l'exemple del clàssic periodista «de carrer», que va a buscar la realitat, no l'espera, i això traspua en els seus llibres i en els programes de la seva productora

Una història de mort i amor

ANDREU MAS

Aquesta entrevista té lloc a Barcelona l'endemà de Sant Jordi. No és un dia qualsevol. El periodista, productor televisiu i escriptor Carles Porta conserva el somriure de felicitat provocat per haver estat entre els cinc primers del rànquing de llibres de no ficció més venuts per Sant Jordi amb *Fago*. La història d'un crim que retrata, en realitat, la crueltat d'una societat que «et passa per sobre» si et converteixes en notícia. Carles Porta posa la societat davant del mirall i deixa els lectors que treguin les pròpies conclusions. L'escriptor posa l'accent a com l'amor pot vèncer, fins i tot, situacions tan adverses com una condemna per assassinat.

—Content per Sant Jordi?

—«Ha anat molt i molt bé. És sorprenent. Teníem la confiança que a la gent li agradaria el llibre però no esperàvem ser el quart de no ficció més venut a Catalunya, darrere del Pujol, en Ferran Adrià i en Punset; impressiona una mica. A Lleida vaig es-

Fago, el darrer llibre, de moment, de Carles Porta, explica la història de la família Mainar. El gener de 2007 l'alcalde del petit poble de Fago, de 30 habitants i situat al Pirineu d'Osca, va aparèixer assassinat. Santiago Mainar, veí del poble, ramader idealista i home de fortes conviccions, es va confessar autor del crim en primera instància, malgrat que després se'n va desdir. Mainar va assegurar que s'havia autoinculpat per protegir els veïns. De fet, més de mig poble era sospitosos. La detenció de Santiago Mainar fa que la seva germana Marisa enceti una dura travessa de cinc anys per intentar aconseguir l'absolució del seu germà, cosa que no aconsegueix. *Fago*, més que ser la història d'un crim, és un cant a l'amor que Marisa demostra tenir pel seu germà.

tar dret firmant llibres de cinc de la tarda a nou del vespre, i perquè el llibreter va dir prou, si no encara n'estaria firmant. A Barcelona vaig firmar més llibres que en Mario Conde! El que em satisfà més és el que diu la gent.»

—Ha pagat la pena invertir-hi cinc anys de la seva vida?

—«Des del punt de vista d'ego i d'ànim, totalment i absolutament. No és un llibre qualsevol; remena molt les emocions, i menys l'alcalde mort, tots els personatges són vius. El retorn humà és molt important. La part econòmica no la podré compensar, però, mai de la vida.»

—Quan s'inverteix tant temps a escriure un llibre no es cerca només tenir-lo entre els més venuts.

—«Jo buscava compartir la història, fer-li saber a la gent que un dia el que li ha passat a en Santiago Mainar ens pot passar a tots. Tots caminem en una direcció, però què passa si un dia, sense saber per què, anem en direcció contrària i el sistema ens passa per sobre? No siguem tan be-

neits, qualsevol dia el sistema se'ns pot endur per davant.»

—Se li ha enganxat el discurs d'en Mainar.

—«Probablement. Si aquest senyor no estigués condemnat per assassinat i hagués escrit un llibre o tingués una carrera potser l'entrevistarien i seria un *best seller* dels llibres d'autoajuda. Que estigui condemnat per assassinat no l'invalida com a pensador, tot i que no justifica cap mort.»

Carles Porta és una persona summament crítica amb el paper que actualment juguen els periodistes i els mitjans de comunicació. Retreu a la classe periodística que s'hagi acomodat. / J. RAMOS

–Vostè el considera innocent. Ho diu al pròleg.

–«El considero no culpable. No sé si és innocent. No tinc clar que no tingui res a veure amb la història; ara bé, amb les proves que he conegut, si jo formés part d'un jurat popular hauria votat no culpable tot i que els altres potser l'haurien condemnat.»

–Com Henry Fonda a *Dotze homes sense pietat*.

–«És un bon exemple. Les sentències el condemnen per la seva

autoinculpació, que va desmentir l'endemà, però que el jutge té en compte per un lapsus quan declara al judici. També el condemnen per la presència del seu ADN al cotxe del mort. Tant una cosa com l'altra l'únic que demostren és que ell era allí o que va conduir aquell cotxe, però no que disparés. La seva pròpia declaració està plena d'incoherències. Tinc un dubte raonable.»

–Mainar és un cap de turc?

–«Totalment. Ell s'autoinculpa perquè deixin la resta de veïns tranquils. És el que diu que va pactar amb la Guàrdia Civil tot i que ells ho neguen. M'haig de creure la Guàrdia Civil? Són els bons sempre?»

–Les instruccions de la Guàrdia Civil són com són...

–«No són pas cap joia. A més a més s'ha de tenir en compte el

context. El gener de 2007 és el moment de màxima tensió entre PP i PSOE. L'alcalde del PP mor i el PSOE és al govern. Hi ha concentracions diàries on va gent de tota la comarca a un poble de només quinze habitants. Tots els mitjans de comunicació d'Espanya parlen cada dia del tema i els de Madrid són especialment bel·ligerants... Es va generar una pressió sobre la Guàrdia Civil molt gran, que va trobar el culpable que necessitava.»

CP

—Darrere dels fets de Fago hi ha un cas com el de *L'Orient Express*?

—«És possible. La vídua, quan li pregunten qui creu que pot haver matat el seu marit fa una llista de dinou persones. Què devia passar allà dins?»

—El llibre és una història d'amor fraternal.

—«És la història d'una heroïna silenciosa, Marisa Mainar, d'aquestes que tenim a moltes cases i que ens humanitzen.»

—Un amor no correspost: el seu germà la maltracta.

—«Per això vam destacar la frase: 'Estima'm quan menys m'ho mereixo perquè és quan més ho necessito'. Ell és un personatge de novel·la, on seria com un heroi solitari que entrega la seva vida pel poble. A la realitat és un assassí i la Marisa no hi entra en aquest joc perquè no l'entén. L'altre no la vol a la presó i ella li demana que es deixi estimar i té molts dubtes sobre què ha de fer amb ell. A la Marisa el que més mal li ha fet és el silenci de les persones que es deien amics seus. Una de les coses que més em satisfà del llibre és que moltes persones després de llegir-lo han anat a demanar-li perdó a la Marisa per haver-la deixat sola.»

—Fa un retrat descarnat del paper dels mitjans de comunicació, no els jutja però se li entén tot...

—«En tots els llibres que faig intento no jutjar directament, perquè la meva funció és observar. En aquest cas ho he fet mitjançant la Marisa perquè penso que és qui millor em permet observar aquest comportament tant dels mitjans de comunicació com de tots els estaments del sistema que intervenen en un cas com aquest. Els mitjans estem dins d'unes inèrcies molt deshumanitzades i no ens fixem en les víctimes, que no són només el mort. Des de fa molts anys hi ha una gran distància entre la realitat i el que publiquem els mitjans de comunicació.»

—És pitjor la condemna del telenotícies que la del jutge.

«No siguem tan beneïts, qualsevol dia el sistema se'ns pot endur per davant»

«La informació s'ha convertit en espectacle i la mort és l'espectacle màxim»

«La majoria d'advocats només volen cobrar i sortir a la finestra mediàtica»

«Vaig deixar TV3 perquè la meva mentalitat no passava per ser funcionari»

—«Sens dubte. La condemna del telenotícies no es pot esborrar. Santiago Mainar va estar durant tres anys condemnat pel telenotícies. Després d'això qui tenia nassos d'absoldre'l? Si fins i tot es va fer una sèrie de televisió de tres hores difonent la versió oficial! Aquesta és la roda del sistema que em fa por.»

—El periodisme de successos s'ha frivolitjat?

—«Més que frivolitjar-se ha entès que és una de les millors actuacions del circ de l'espectacle. Si tots els periodistes de successos n'haguessin protagonitzat un no escriuriem com ho fan. La informació s'ha convertit en espectacle i la mort és l'espectacle màxim. Davant d'un crim com el de Fago quant més espectacle posis a la pista del circ millor és l'espectacle.»

—L'advocacia tampoc no surt ben parada.

—«És el que pateix la Marisa i això és el que hauria d'entendre la gent. Tots som una mica Marisa Mainar. Els advocats formen part del sistema. La majoria volen cobrar i sortir a la finestra mediàtica, el que menys els interessa és el seu client. Això tothom que ha hagut de tractar amb advocats que s'ho apliqui. Evidentment que hi ha grans professionals també.»

—L'experiència ha estat sentimentalment esgotadora?

—«Molt. He plorat per la proximitat a aquesta gent i per la impotència de veure que tothom dispara en una direcció i tu ets sol a l'altra banda. Això m'ha fet sentir molt sol i m'ha fet sentir la soledat d'aquella família. El sistema no té entranyes. A més a més la manera de treballar d'aquest llibre ha estat molt dura: tants anys anant-los a veure, anant a la presó, veient com se'ls tancaven totes les portes... i tu no pots fer res; això fa mal.»

—Ha dit que l'ha deixat fos. Per la història o perquè va haver de retallar de 700 a 300 pàgines?

—«El llibre m'ha deixat fos psíquicament, per la implicació i

pel procés de treball, que ha estat més difícil que a *Tor*. Resumir cinc anys en un llibre és molt complicat. La primera versió tenia 700 pàgines. L'Espinàs i la Isabel Martí s'ho van llegir i em van dir que allò no funcionava. Retallar 400 pàgines vol dir reescriure i jo ja venia de reescriure'l: primer vaig escriure 200 pàgines en primera persona i les vaig llençar a les escombraries perquè vaig veure que allò no funcionava. I a més a més parles de gent viva i no hi pots posar res d'imaginació. Li vaig enviar l'original a la Marisa i a l'altra germana, em van enviar correccions, que vaig haver de discutir, algunes que eren correctes i altres eren coses que no volien que sortissin perquè els feien mal però que els vaig haver de fer entendre que eren molt importants per al lector.»

—Li han marxat les ganes d'escriure durant un temps?

—«Fins ahir [Sant Jordi] t'hauria dit que sí, però després de rebre aquest bany de satisfacció vull desconnectar de *Fago* però m'agradaria trobar una altra cosa, si pot ser còmica.»

—Així com hi ha una Espanya profunda mesetaria hi ha uns Pirineus profunds?

—«Suposo que sí, els pobles aïllats ho concentren molt tot: tant l'odi com l'amor.»

—*Fago* i *Tor* són dues cares diferents d'una mateixa moneda?

—«Hi ha moltes similituds, com a comunitat petita, com a tirania del que creu que mana... A *Tor* em vaig centrar en l'odi i a *Fago* m'he centrat en l'amor, tant el fraternal com el que acaba en el casament de Mainar. *Tor* és insuperable pels personatges, per com està viscut i escrit i pel moment en què ho vaig escriure. *Fago* és molt més madur des del punt de vista literari, està més ben escrit, i els personatges i la història són molt més madurs; hi ha molta més reflexió.»

—Què l'atrau d'històries com la de *Tor* i *Fago*?

—«Els crims són l'essència de la

humanitat, perquè sumen tots els elements de la condició humana, tant els positius com els negatius. Això suposo que és el que m'estira. Vaig anar a Fago pel concepte Fuenteovejuna, que tot un poble fos sospitós del crim i que estigui bastant clar que hi havia un complot per assassinar un alcalde que actuava com un dèspota és una història tremendament interessant.»

–Va a Fago estant fart de Tor, després d'escriure el llibre encara el trucaven d'allà.

–«No vaig a Fago a escriure un llibre, hi vaig perquè *El Mundo* m'ho proposa i perquè, malgrat que no comparteixo la seva línia editorial, em prometen que respectaran el que escrigui. Vaig a Fago per curiositat, i les circumstàncies fan que sigui l'únic periodista que dorm al poble i a més a més ho faig a casa de la persona que quinze dies més tard serà detingut com a presumpte culpable. Això diu alguna cosa a favor meu però molt poc respecte de la professió en general. Com pots explicar el que passa en un poble a un quilòmetre de distància? Això és el que li passa al periodisme, que es fa des de les redaccions. Les notes de premsa s'han menjat la realitat i l'empresa s'ha menjat el periodisme. El resultat econòmic s'ha menjat el qualitatiu i això ha fet mala les mateixes empreses periodístiques, perquè al final tots els diaris s'assemblen.»

–Periodisme de butaca.

–«Sí, i de nota de premsa. Que el periodista surti al carrer i sigui els ulls del lector, això està passant poquíssim.»

–Aquest és un dels factors que expliquen el que li està passant a la premsa escrita?

–«Sí. Els únics diaris que tenen sentit en paper són els locals, perquè tenen un consumidor de proximitat que no trobarà allò enlloc. La resta de diaris publiquen el mateix perquè tenen les mateixes fonts, no hi ha anàlisi ni reflexió. Això es deixa per als opinadors que, en el fons, responen a quotes i que són els matei-

xos a tot arreu. Ens hem idiotitzat. El *show* s'ho ha menjat tot. Això a banda del forat que han creat els mitjans digitals. Estem a l'època de la *fast* informació. Tot és ràpid i lleuger i això ens porta desnutrició mental.»

–Després de fer aquests dos llibres creu que la realitat supera la ficció?

–«Sempre. La ficció no deixa de ser una evolució de la realitat, que és molt sorprenent.»

–En el cas de *Fago* i *Tor*, què és més important, el que ha escrit o el que s'ha callat?

–«Intento posar el més important al llibre, tot i que m'he guardat moltes coses. En el cas de *Tor* després he conegut moltes coses que potser en el futur em permetrien escriure una segona part, però de moment no és el cas.»

El pas a la televisió

–Per què després d'una llarga temporada a TV3 funda la seva pròpia productora?

–«La pregunta del milió. Vaig deixar TV3 per dues raons: tenia una oferta interessant amb el naixement de *Cuatro* i l'altra és que l'estructura de funcionament de TV3 havia arribat a un punt d'esgotament. Hi vaig ser molt feliç, però era difícil treballar-hi. La meva mentalitat no passava per ser funcionari d'horaris i d'estructures tan rígides.»

–Han fet productes d'èxit com *Bocamoll*. Té bon ull.

–«*Bocamoll* ha tingut èxit durant molt temps. Espero que si hi ha una nova direcció a la tele el vulgui treure de la nevera, perquè a la gent li agradava molt.»

–Quan estava a TV3 va ser corresponsal als principals conflictes bèl·lics del món. L'atrau el perill?

–«Sí. El perill et fa espavilar. Vaig deixar d'anar-hi quan vaig te-

Un periodista de raça

L'autor de *Fago* i de *Tor*, el seu primer llibre, on narra uns crims en un poble del Pallars, és abans que escriptor periodista. Durant set anys va treballar al diari *Segre* i va estar-ne quinze vinculat a Televisió de Catalunya.

D'aquesta etapa, a banda de la tasca de corresponsal en conflictes armats en destaca la direcció d'*Efecte mirall* un programa del departament de Nous Formats objecte de nombrosos premis. Va deixar TV3 per fundar la seva pròpia productora, Antàntida Produccions, des d'on ha produït un altre programa d'èxit, *Bocamoll*, entre d'altres. Quatre anys després d'haver escrit *Tor*, el 2009 va guanyar el premi Pere Quart d'Humor i Sàtira per *El club dels perfectes*.

Porta a la seu de la productora. / J. RAMOS

nir fills i perquè vaig xocar amb les estructures dels mitjans.»

–També va dirigir *Efecte mirall*. Li agrada explicar la realitat a través dels altres...

–«Sí senyor, m'agrada que em digui això d'aquesta manera! La meva obsessió ha estat retratar sempre la realitat quant menys manipulada millor, tot i que sempre hi ha una certa intromissió, per exemple quan fas la tria de qui parlarà en el cas d'aquest programa. El fet de donar-los la càmera als que s'autofilmaven permetia industrialitzar l'autofilmament i intentar reduir al màxim els filtres entre la realitat i els protagonistes. És el que intento fer als llibres.»

–Fa documentals, programes i ara també cinema, han fet el *teaser* de *Segon origen*, l'adaptació del *Mecanoscrit del segon origen*.

–«Quan estàs en una productora és una evolució natural. Vam tenir la sort de comprar els drets de *Mecanoscrit* i la veritat és que estem molt ben encarats, a punt d'aconseguir el 100 per cent del finançament, i si no hi ha res de nou rodarem a finals d'any perquè es pugui estrenar al 2013.»

–Cal reivindicar Manuel de Pedrolo.

–«Pedrolo és un personatge increïble. No només per les idees que ja tenia als anys setanta (era més independentista que molts que avui se'n diuen) sinó per la visió que tenia de la literatura i de la societat que l'envoltava. Tenia probablement un parell de problemes. Era un home molt tancat, tenia molt clares les coses i no s'estava d'hòsties. I va viure en una societat on les relacions públiques eren més importants que el talent, i això li va fer mal. És un personatge fonamental de la literatura catalana i hi hauria de tenir un lloc destacat.»